

nam ut ait *Dio. Hieronym.* in c. 11. D. 86. *Penitus non invenimus in Scripturis sanctorum aliquem venatorem, piscatores invenimus sanctos.* Olim quidem graves poenae à jure impositae erant contra Clericos, Religiosos, & Episcopos, qui venationi erant dediti. Ut constat ex c. 1. b. t. Scilicet si Episcopus fuerit, tribus mensibus à communione: si Præbyter duobus: si Diaconus ab omni officio suspendatur. Sed hodie jam consuetudine contraria abrogatae sunt; arg. C. fin. de Consuet. Si tamen aliquis Clericus nimis frequenter, magnaue cum distractione venationem exerceret, si monitus non respiceret, posset ab Episcopo puniri poena extraordinaria juxta circumstantias arg. c. 4. de Offic. Delegat.

TIT. XXV.

De Clerico percussore.

262 CUM Clericos maxime deceat, mansuetudinem Christi imitari, merito ipsis, maxime in majoribus constitutis, prohibetur alios, etiam delinquentis, percutere. c. 1. c. 7. D. 45. c. 25. D. 86. c. 1. b. t. Prælati tamen Ecclesiastici, tam Sæculares, quam Regulares, Episcopo excepto, possunt castigare, & quidem propria manu, causa disciplinæ, & correctionis, Clericos, & Religiosos sibi subditos: moderatè tamen. Et quidem constitutos in minoribus etiam pro culpis levioribus, constitutos tamen in majoribus pro gravioribus tantum. c. 8. D. 45. c. 25. D. 86. si immoderatè, etiam causa correctionis, percutiant, in excommunicationem Canonis. Si quis suadente, 29. 17. q. 4. Incidunt, & in exilium mittuntur. c. 8. D. 45. Et si mors, vel mutilatio sequatur, irregulares fiunt. c. 7. de Homicid. Episcopo autem non permittitur, nisi in necessitate, propria manu Clericos verberare. c. 25. D. 86. L. 56. tit. 5. p. 1. Quando ergo Episcopus, vel alius Prælati per alium vult suos subditos verberare, debet hoc facere, non per Laicum, sed per Clericum, vel Religiosum: alias tam Laicus verberans, quam Prælati mandans, etiam quando juxta subest causa, excommunicantur. c. 24. de Sentent. excom. L. 56. tit. 5. p. 1. Suar. de Cens. D. 22. sect. 1. n. 42. Sed cum deceat Clericos alios Clericos castigare, & non facile inveniatur, qui hoc mu-

nus velit exercere, consuetudine est introductum, & corroboratum jure noviori. In c. 15. de Sentent. excom. in 6. quod hoc per Laicos fiat jubente Prælati. Sic per ipsos Clerici capiuntur, in carcerantur, torquentur, ad trirèmes mittuntur, & ubique puniuntur. Et Prælati Regulares ex privilegio, vel consuetudine suos subditos, etiam Clericos, per Laicos Religionis, seu conversos castigant. Suar. de Cens. sect. 1. n. 42.

263 Magistri, & Præceptores, etiam si Clerici sint, possunt moderate suos Discipulos, etiam Clericos, percutere correctionis causa. c. 19. de Penit. D. 1. lib. 1. §. fin. ff. ad Leg. Aquil. Et cum talis percussio, nec violenta sit, nec Diabolo suadente fiat, non incurrit excommunicationem Canonis sic percutientes. c. 1. c. 54. §. fin. de Sentent. excom. Imò nec eam incurrit Sacerdotes, & alii Clerici seniores levitè percutientes, zelo devotionis, pueros, & adolescentes, constitutos in minoribus, si turbent Divinum Officium. c. 16. c. 54. §. fin. de Sentent. excom. Suar. de Censur. D. 22. sect. 1. n. 48. Debent tamen Clerici, quando alios corrigunt, vel castigant, præ oculis habere, quod dicitur in c. 15. D. 45. ibi: *Vera justitia compassionem habet: falsa verò indignationem, quamvis & justis soleant rectè peccatoribus designari.* Clericus, qui aliquem etiam Laicum, gravitèr percutit, etiam semel, ob gravem repugnantiam, quam talis percussio habet cum statu, & mansuetudine Clericali, deponi debet, etiam nulla præmissa monitione; arg. C. fin. D. 25. Si verò levitè percutiat, pro qualitate delicti debet arbitrio superioris puniri. Si monitus non se emendet, sed frequenter, & passim percutiat, etiam levitè, debet deponi. c. 1. b. t. Episcopus, qui aliquem facit crudeliter fustigari, duobus mensibus à Missarum celebratione suspenditur. c. 2. b. t. Clericus, qui fuit in conflictu, ubi aliqui fuerunt occisi, sine ejus facti, vel consilio potest de Jure Communi promovèri. C. fin. b. t.

TIT. XXVI.

De Maledicis.

264 Maledici sunt, qui maledicunt, vel maledictum, quasi malum dictum pronuntiant. Et quidem, vel in Deum, & Sanctos, & dicitur blasphemia: vel in hominem absentem; & clam ejus famam lædendo, & dicitur calumnia, convitium, vel contumelia. Blasphemia etenim est maledictum in Deum ejus laudibus oppositum. Quod si affirmetur aliquid quod contra fidem sit, erit hæreticæ. Et quidem diversimode committitur blasphemia: 1. Affirmando de Deo, quod ipsi non convenit; v. g. quod sit injustus, vel crudelis: 2. Negando, quod ei convenit; v. g. quod non sit providus, vel omnipotens: 3. Attribuendo creaturæ, quod Dei peculiare est; v. g. attribuendo Dæmoni omnipotentiam: vel jurando seriò per Jovem, vel alium Deum falsum. Non tamen censetur blasphemia vocare amasiam Deam, aut Idolum suum: nam hæc verba non summuntur in sensu proprio, sed hyperbolice. Diana in Summa. V. Blasphemia, num. 4. 4. Deo imprecando aliquod malum; v. g. quod pereat: vel irrisione de Deo, vel Sanctis faciendo, ut quando Judæi Christo dicebant. *Vab: qui destruis templum Dei:* 5. Nominando indecènter, & cum contemptu Deum, aut Christum, vel ejus membra: 6. Proferendo verba contumeliosa in Deiparam, vel Sanctos; v. g. dicendo, ipsam non esse virginem, vel illos non esse in Cælo: nam Deus in suis Sanctis contemnitur, & blasphematur, sicut in ipsis laudatur, in quantum laudantur opera, quæ Deus in Sanctis efficit. D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. Sanchez. in Dec. lib. 2. cap. 32. ubi late Diana. in Sum. V. Blasphem. Lacr. lib. 3. p. 1. ex n. 246. Barb. & Gonz. in C. fin. b. t. Et non solum per verba, & voces, sed etiam per facta committitur blasphemia. L. 5. tit. 28. p. 7. ibi: *De fecho obrando algun home en manera denuesto alguna cosa, como contra Dios, ó contra Santa Maria, escupienao en la Magestad, ó en la Cruz, ó firiendo en ella con piedra, ó con cuebillo, ó con otra cosa qualquier, ó si alguno con sena escupiese contra el Cielo, ó firiese en las puertas, ó en las paredes de la Iglesia.* Et Inquisitores procedunt contra conspirantes, & percutientes Sacras Imágenes,

etiamsi hoc faciant ex iracundia Diana. in Sum. V. Inquisitorum jurisdicção, num. 67. Et hoc facientes puniuntur poenitentia publica, vel jejuniis, elemosynis, orationibus, multa pecuniaria, aut fastigatione. Quod si probetur, aliquos ex intellectus errore, hoc fecisse, puniuntur ad instar hæreticorum, vel suspectorum, primò tortura, aut abjuratio: mox ipsos tradendo Curie Sæculari. Imò, & tradi debent Curie Sæculari morte puniendi, si delictum publicum sit, etiamsi ipsi non habuissent animum hæreticalem, etiamsi fateantur delictum, & petant misericordiam, adhuc debent mori: quia tantum scelus non potest manere impunitum, & de talium conversione semper timeri posset. Diana in Sum. V. Inquisitores, num. 150. Sousa, & alii.

265 Blasphemia gravissimum scelus est confessioni fidei oppositum, & quodammodo ad infidelitatem pertinet, & est peccatum mortale ex genere suo. Dio. Thom. 2. 2. q. 13. art. 2. in corp. & quidem omnibus, qui apud inferos suorum scelerum poenas luunt est peccatum commune: ac propter severissimè puniendæ est. In Lege enim veteri, jubente Domino in Levit. 24. v. 16. *Qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo, sicut ille Civis, sicut peregrinus fuerit.* Et ad hoc crimen execrabantur Judæi, ut quando blasphemiam magnam audiebant, sua scindebant vestimenta: ut de Príncipe Sacerdotum refertur. Matth. 26. v. 65. Jure Canonico antiquo erat statuta in Clericum depositio, in Laicum excommunicationem, cap. 10. 22. q. 1. postea publica poenitentia, & multa pecuniaria, cap. 2. b. t. & alia fuerunt statuta poenae à Leone X. Jul. III. & S. Pii V. Blasphemi enim hæreticales, & graves, si sunt viles flagellis cæduntur cum publica poenitentia in publico spectaculo, compressa lingua ferro, vel ligno, & ad trirèmes mittuntur. Si sint nobiles poena pecuniaria mulctantur, & in Monasterium ad tempus recluduntur. Qui blasphemias leviores dicunt condemnari solent, ut in die festo in Ecclesia stent nudo capite, sine clamyde, nudis pedibus, sine veste succinti, dextera facem ferentes, dum Divina celebrantur. Et sacris peractis sententia publicè fertur, qua ipsis imponuntur jejunia, præcationes, & poena pecuniaria, & aliquando in exilium mittuntur. Diana in Sum. V. Inquisi-

*siteres, n. 151. Saled. in Addit. ad Diaz, cap. 110. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 8. num. 10. sed hodie debet sequi cuiusque loci consuetudo. De Jure Civili blasphemia morte puniebatur Nov. 77. cap. 1. §. 2. In nostra Hispania pro veritate blasphemiarum, blasphemantium diversa poenae infliguntur: nempe vel poena pecuniaria, vel carceris, vel trirremium, vel exilii. Et quilibet potest accusare, imò, & capere blasphemantem, ut constat ex tot. tit. 28. p. 7. & tot. tit. 4. lib. 8. R. C. & ibid. Greg. Lop. & Aceved. & alii. Et quamvis jubeatur in L. 5. & fin. tit. 4. lib. 8. R. C. Quod si tertio quis blasphemaverit, ejus lingua clavo figatur, hæc poena non est in uso: sed loco ejus flagellatur blasphemans, & lingua ejus prænitr ligno: Hispanè: *Hispanè: Mordaza. Gonzal. in C. fin. b. tit. n. fin.* Tales verò poenae tantum incuruntur, quando ex animo deliberato provenit blasphemia; arg. C. fin. b. t. ibi: *Presumpserit*, si enim ita magna, vel alia vehementi passione bis, aut ter quis blasphemaret, & sedata passione dolorem ostendat, plectetur salutaribus poenitentibus, habita ratione personae, loci, & blasphemiae: quamvis *Comitol. lib. 4. Resol. Moral. q. 9. cap. 3. censeat*, talem esse absolute remittendum. Qui verò joco, aut linguae vitio verba haeresim sapientia proferret, vel similem blasphemiam, poena ordinaria puniendus esset, nisi probaret, se joci causa, vel linguae lapsu ea verba dixisse. *Dian. in Sum. V. Inquisitores, n. 151. Peña, & alii.* Quando blasphemia est haeretica, ejus cognitio competit Judici Ecclesiastico, scilicet Episcopo. *Barbosa, & com. Doct. in C. fin. b. t.* In nostra Hispania Inquisitores haereticae pravitate privative cognoscunt de tali blasphemata. *Eymeric. Peña, Carena, Gonzal. in C. fin. b. t. n. 7. in fin.* Et constat ex *Edicto Generali Inquisit. n. 7. O si sabeis, ó habeis oido decir, que algunas personas hayan injuriado de obras, ó palabras á la Virgen nuestra Señora, ó á los Santos del Cielo.* Et regulariter tales blasphemii poena trirremium puniuntur. *Roxas de Haeret. p. 2. n. 176. Dian. in Sum. V. Inquisit. n. 151.* Si non sit haeretica est mixti fori, ac proinde de ea contra Laicum cognoscunt ad praevencionem Judex Ecclesiasticus, vel Saecularis, & quilibet ex eis potest in suo foro supplere, si alter minorem poenam, quam, par erat, inflixerit. *C. fin. b. t. & ibid. Barbos. & Gonz. Sancb. in Decal. lib. 2. cap. 32. n. 37.**

266 Quando maledictum deliberatè, & ex animo injuriandi procedens dirigitur ad Romanum Pontificem, ita ut per illud Dignitas offendatur, vel aliter sequatur scandalum: tunc Rom. Pontifex potest, & debet illud punire, poena tamen arbitraria, juxta circumstantias, cum nulla sit determinata, cap. 1. b. t. ibi: *Ut poena illius aliis terrorem incutiat, ne de cetero contra Romanam Ecclesiam in talia verba prorumpant.* Si tamen maledictum ipsam personam, non Dignitatem Pontificis offendant, expedit mansuetudini Christi, quam maximè ipse debet representare, & imitari, quod ipse talem injuriam remittat exemplo S. Pii V. & aliorum. Imò hoc decernunt piissimi Imperatores Theodosius, Arcadius, & Honorius, in L. un. C. Si quis Imperat. maled. ibi: *Si id ex levitate processerit, contemnendum est: si ex insania miseratione dignissimum: si ab injuria remittendum.* Episcopus autem non potest punire maledictum, qui tantum personam, non Dignitatem ipsius offendit: tum ob mansuetudinem, quam ob suum statum debet habere, tum ne in causa propria Judex sit. Sed Judex Saecularis debet talem maledictum punire. L. 10. C. de Episcop. & Cler. Et quidem Religiosus offendens Ecclesiae Praelatum duobus mensibus debet subiacere poenis statutis in sua Religione pro gravibus delictis. Cl. 1. §. *Quibus de Privileg.* & praeterea injungitur in virtute sanctae obedientiae, & sub interminatione maledictionis aeternae districtius inhibetur, ne in sermonibus suis Ecclesiarum Praelatis detrahant. Maledictus in Principem Saecularem, quia gravissimum scelus adversus Legem Divinam committit. *Exod. 22. v. 28.* Olim laesae Majestatis crimine tenebatur, sed hodie poena est arbitraria. L. un. C. Si quis Imperat. maled. Si tamen scandalum, vel seditio timeretur. Princeps consulendus est. *Glos. in dict. l. un. V. Remittendum. Menoch. de Arbitrar. cas. 377. num. 9.* In nostra Hispania maledictus in Principem debet apprehendi, & ad ipsum Principem plectendus remittit. L. 3. tit. 4. lib. 8. R. C. ubi concludit: *Otrosi rogamos, y mandamos á los Prelados de nuestros Reynos, que si algun Frayle, ó Clerigo, Hermitaño, ó otro Religioso dixere alguna cosa de las sobredichas, que lo prendan, y nos lo envíen preso, ó recaudado.*

267 Maledictus in privatum, qui cum dicit esse furem, adulterum, vel non esse in-

ingenuum, nobilem, &c. grave peccatum committit, & tenetur in foro conscientiae honorem, vel famam lasam restituere. Et in foro externo, tenetur actione injuriarum. L. 15. §. 27. ff. de Injur. L. 9. cum seqq. C. eod. Quando maledictum procedit ex levitate, vel animi iracundia, & non ex animo deliberato, facile remittitur, cap. 27. 23. q. 4. L. 4. tit. 10. L. 8. R. C. In nostra Hispania injurians privatum poena pecuniaria punitur. L. 3. tit. 10. L. 8. R. C. Imò si non sit nobilis, & injuriam valde gravem inferat, tenetur recantare palinodiam. Nobilis verò multa pecuniaria, & aliis arbitrariis poenis plectitur. L. 2. tit. 10. lib. 8. R. C. ibi: *Qualquiera que á otro denostare, y le dixere gáso, ó sodomítico, ó cornudo, ó traydor, ó herege, ó á muger, que tenga marido, puta, ú otros denuestos semejantes; desálgalo ante el Alcalde, y ante hombres buenos, al plazo que el Alcalde le pusiere, y peche trescientos sueldos, y por ellos mil y doscientos maravedís: la mitad para nuestra Cámara, y la otra mitad para el querrelloso.* Et ibid. *Aceved.*

TIT. XXVII.

De Clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante.

268 Clericus censura Ecclesiastica excommunicationis, vel personalis interdicti ligatus, non potest actum proprium ordinis exercere; v. g. Missam celebrare, absolvere sacramentaliter, baptismum solemniter conferre, nuptias benedicere, Sacram Eucharistiam Populo distribuere, Evangelium cum stola, nec Epistolam cum manipulo cantare: quin ob generalitatem textuum, & actum ordinis Minoris exercere prohibetur, si illum solemniter, & quasi ex officio proprio exerceat, cap. 2. h. t. cap. 1. cap. 20. de Sentent. excom. in 6. Et tenent plures DD. cum Suar. de Cens. D. 11. sect. 3. n. 1. Barbos. in cap. 2. h. t. n. 3. contra D. Anton. Palud. Sotum, & alios, qui dicunt, quod ad incurrendam Irregularitatem, est necessarium exercere actum majoris ordinis. Qui ergo hujusmodi ministeriis se temere ingerit: 1. Beneficiis omnibus privatur, cap. 6. h. tit. & quidem ipso jure. Barbos. in cap. 6. h. t.

n. fin. 2. Potest deponi ab officio, & beneficio Ecclesiastico per sententiam, & licet Episcopus possit monere, si velit, cap. 3. h. t. non tamen est necessaria monitio ad hanc depositionem infligendam, cap. 4. h. t. 3. Fit irregularis ipso facto, & jure, cap. 6. & 7. 11. q. 3. cap. 9. cap. fin. h. t. cap. 1. de Sentent. & re judic. in 6. cap. 18. §. fin. cap. 20. de Sentent. excom. in 6. Suar. de Censur. D. 11. sect. 3. ex n. 1. Clericus censura ligatus exercens actum jurisdictionis, promulgando censuram, & absolviendo ab ea, sine stola tamen, vel dispensando in votis, vel juramentis, non fit irregularis. Nam tunc non actum ordinis, sed jurisdictionis exercet. Nec qui in censura existens ordinem suscipit: nam hic non exercet, vel ministrat ordinem, ac propterea non fit irregularis, sed tantum suspenditur, cap. 1. de eo, qui furtivè. Qui matrimonio assistit, si illud non benedicit, vel qui cantat Evangelium sine stola, vel Epistolam sine manipulo, hi enim non fiunt irregulares: quia non exercet actum proprium ordinis. Quod si Subdiaconus calicem, & patenam ad Altare deferat, & Diaconus ministrat, cum illud non sit munus proprium Subdiaconi, probabile est non fieri irregularem; secus est si Diaconus censura ligatus Eucharistiam dispense ex licentia, vel sine illa: aut solemniter baptizet. Suar. de Censur. D. 11. sect. 3. ex num. 17. Gonzal. in cap. 4. h. tit. num. 4.

269 Quoties justa causa datur, quae à peccato gravi excuset censuratum exercentem actum ordinis, etiam ab incurso Irregularitatis eum excusat: Irregularitas enim, ut poena gravis, qualis in presenti est, gravem culpam supponit in violatione censurae; arg. cap. 6. 11. q. 3. cap. 4. h. t. cap. 1. de Sentent. excom. in 6. Suar. de Cens. D. 11. sect. 3. n. 5. quam limitationem solent adhibere omnes DD. Sic ab Irregularitate immunis evadit: 1. Clericus censuratus, qui invincibiliter ignorat, se esse censura ligatum, capit. 9. h. t. secus si habeat ignorantiam vincibilem crassam, vel supinam. Gonzal. in cap. 9. h. t. n. 6. 2. Si metu gravi motus hoc faciat: 3. Nec fit irregularis, si faciat actum in extrema proxima necessitate; v. g. si moribundum alio Confessario carentem in mortis articulo absolvat. Trid. sess. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 7. 4. Si ex omissione illius actus scandalum, vel infamia Sacerdotis sequeretur, vel ejus peccatum occultum revelaretur:

5. Si parvitas materiæ excuset v. g. si Clericus suspensus privatim recitans dicat: *Dominus vobiscum*, vel si Episcopus in itinere sine solemnitate benedictionem impertiat: 6. Quando sententia censura evidenter nulla est: 7. Quando quis juste appellavit à sententia censuræ contra se ferendæ, si ante absolutionem aliquem actum ordinis exerceat: 8. Si excommunicatus toleratus requisitus à fidelibus, & ob ipsorum utilitatem aliquod Sacramentum administraret: dum non sit alius, qui possit administrare: nam tunc utique poterit excommunicatus illud sine irregularitatis timore administrare: secus est, si temerè se ingerat, sine requisitione fidelium: vel quando nulla illis resultat utilitas: nam tunc irregularis fiet, sicut quando ante administrationem hic, & nunc, facile potest absolutionem censuræ petere: 9. Si talis Clericus excommunicatione minori tantum sit ligatus, *cap. fin. h. t.* Siquidem per talem excommunicationem ipsi non est interdicta administratio, vel exercitium ordinum, sed tantum Sacramentorum susceptio. *C. fin. h. t. Suar. de Cens. D. 11. sect. 3. per tot. Barbos. & Gonzal. in pres. tit. & alii com.* Hæc pœna irregularitatis imponitur exercenti usum activum potestatis ordinis, sive in re talis administratio effectum habeat, sive non: quia verè violat censuram per ordinis exercitium, & attentat Sacramentum administrare, quantum est in se. Hinc irregularis fit excommunicatus solemniter baptizans infantem, licet invalide ex defectu materiæ: vel absolvens pœnitentem invalide ex defectu doloris. Idem est, si excommunicatus non toleratus invalide absolvat ex defectu jurisdictionis. Si verò administratio sit invalida ex defectu intentionis probabiliter non incurritur irregularitas, quia talis actio, etiam ut à Ministri intentione procedens, non est usus ordinis, sed fictio illius. *Suar. de Cens. D. 11. sect. 3. ex n. 13. Gonzal. in cap. 4. h. tit. n. 4.* Ille quidem, qui est excommunicatus, & ipsi de excommunicatione constat, dubitat tamen, an talis excommunicatio sit valida, vel nulla, non potest actum ordinis exercere sub pœna irregularitatis, *cap. 5. h. tit.* Sententia enim Pastoris, sive justa, sive injusta fuerit, timenda est, *cap. 1. 11. q. 3.* nec ipsum excusat appellatio interposita post sententiam excommunicationis inflictam: secus est de appellatione interposita ante

sententiam latam, *cap. 40. de Sentent. excomm.* Quando verò quis est excommunicatus verè, sed de hoc dubitat, cum in hac materia tutior via sit eligenda, debet abstinere ab ordinum exercitio: donec absolvat ad cautelam. Si tamen postea constat, non fuisse excommunicatum, non erit irregularis, licet aliquem ordinis actum exercuisset, dum erat dubium. *Suar. de Cens. D. 11. sect. 3. n. 7.* Clericus depositus, seu verbaliter degradatus, hoc est, ab ordinibus, & gradibus Ecclesiasticis remotus, si in officio, à quo est depositus ministrat excommunicandus est, *cap. 1. & 2. h. t.* Si postea monitus non desistat, sed incorregibilis perseveret, in exilium per sæcularem potestatem, ad requisitionem Ecclesiæ, erit mittendum, *cap. 2. h. t. Barb. & Gonz. ibid.*

TIT. XXVIII.

De Clerico non ordinato ministrante.

270 **P**RESens Rubrica agit de Clerico ministrante in ordine, quem non habet; v. g. si simplex sacerdos ordines conferat, vel consecret, vel confirmet Ecclesias: quia Episcopatus, vel est ordo, vel tamquam ordo ab omnibus reputatur. *Suar. de Censur. D. 42. sect. 4. n. 7.* vel si Diaconus Missam celebrat: vel Subdiaconus cantet cum Stola Evangelium: vel in Minoribus constitutus Epistolam solemniter cantet cum Dalmatica, & Manipulo: imò si in uno ordine ex minoribus constitutus solemniter exerceat actum alterius ordinis minoris, quem non habet, ob generalitatem *textus in cap. 1. h. tit. L. 29. tit. 6. p. 1. Navarr. in Man. cap. 27. n. 242. Suar. de Censur. D. 42. sect. 4. num. 15. contra Sylv. Angel. & alios.* Clericus ergo temere ministrans, & quidem seriò, in ordine, quem non habet, actum exercendo, ut proprium illius ordinis: 1. Excommunicandus est per sententiam quidem, *cap. 1. h. t. Suar. de Cens. D. 42. sect. 4. n. 2.* Nam in dict. *cap. 1. h. t.* dicitur quod abijciatur ab Ecclesia, quod hominis ministerium requirit: 2. Etiam ad biennium, vel triennium suspenditur ab exercitio Ordinis ultimo suscepti. *C. fin. h. t. L. 29. tit. 6. p. 1.* & si tunc se ingerat exercitio talis Ordinis, fit absolute irregularis: 3. Nequit ad Superiores Ordines ascendere, ac

proinde partialem irregularitatem incurrit *e. 1. & 2. h. t. L. 29. tit. 6. p. 1. Suar. de Censur. D. 42. sect. 4. n. 7.* Ubi dicit, quod simplex Sacerdos confirmans, vel ordinans manet irregularis, ne possit in Episcopatum consecrari: in Sacerdotio verò manebit suspensus biennio, vel triennio arbitrio Episcopi: ab executione autem inferiorum ordinum non manebit impeditus, juxta *e. 3. h. t.* Præterea Laicus ministrans solemniter in aliquo ordine: v. g. solemniter baptizando, vel celebrando Missam incurrit irregularitatem, utpote quod gravius delinquit, & majorem temeritatem committit, quam Clericus. Et præcipue ob generalitatem; *text. in e. 1. h. t. ibi: Si quis baptizaverit, aut Aliquod Divinum Officium exeruerit, non ordinatus propter temeritatem abijciatur de Ecclesia, & numquam ordinetur.* Ex quo textu etiam inferitur, quod nullum ordinem accipere valet: nam illa negativa est absoluta. *Si Suarez de Cens. D. 42. sect. 4. n. 10. Sot. Valent. & alii contra Angel. Enr. Castrop. Barbos. in e. 1. h. t. n. 5. & alios.* Et quia tales Laici gravissime delinquent, idcirco severissime puniendi sunt ab Episcopis, & tradi possunt Curia Seculari, juxta *Constit. Clem. VIII. Et si alias, Et Urbani VIII. Apostolatus.* In nostra Hispania hoc delictum pertinet ad Inquisitores, ut constat ex Edicto Generali, & non est in usu pœna harum constitutionum. Sed Laicus hoc crimen exercens, si est villis fustigatus, & ad tritremes mittitur, si est persona honesta, ad tritremes, vel in exilium mittitur. *Dian. in Sum. V. Inquisitores, n. 164. & seq.* At verò fœmina, vel non baptizatus, si actum ordinis exerceant, cum sint incapaces irregularitatis, aliter puniendi sunt. *Suar. de Censur. D. 42. sect. 4. n. 20.* Nec sine irregularitatem incurrit, qui ex privilegio exercet actum ordinis, quem non habet: v. g. si cantet solemniter Epistolam, quia cum tunc non detur culpa, non oritur irregularitas. Et hæc ratio.

271 Clericus qui ex ignorantia invincibili actum ordinis, quem non habet exercet, non fit irregularis: nam hæc, quia in presenti pœnalis est, non incurritur, ubi non est culpa. *Suar. de Cens. D. 42. sect. 4. n. 16.* Imò juxta *Avellam de Censur. p. 7. D. 9. sect. 2. dub. 13.* ab irregularitate excusat ignorantia etiam crassa: quia *text. in e. 1. h. t. ait: Propter temeritatem.* Nec irregularis fit Clericus, qui exercet aliquem actum ordinis, quem

non habet, si hoc non seriò, sed joco, vel in aliqua scenica representatione faciat: quod ex causa honesta licitum est. Nam tunc non censetur in ordine ministrare. *Sylvest. Angel. 2. Navar. Man. cap. 27. n. 241. Suar. de Cens. D. 42. sect. 4. n. 16.* attamen quando seriò ministrat, licet fecte, & sine intentione actum exercendi, irregularis fit: ponit enim seriò actum externum, & quantum requiritur ad ejus externam executionem: alias facile hæc irregularitas, eluderetur prætextu hujus fictionis: nec posset facile temeritas hoc facientium coerceri. *Suar. de Censur. D. 42. sect. 4. n. 18. & alii contra Navar. Man. cap. 27. n. 242. & alios.* Qui ministrat in ordine, quem suscepit, sed tamen invalide, verè fit irregularis: nisi ob ignorantiam defectus excusetur: sic fit irregularis ille, qui Missam celebrat, quando in ejus ordine est omisa traditio patenæ cum hostia, & calicis cum vino, & sic intelligitur. *C. fin. h. t.* ubi per manuum impositionem intelligitur tota ordinatio Sacerdotalis. *Glos. ibid. Suar. de Cens. D. 42. sect. 4. ex n. 11.* Si verò posita traditio patenæ cum hostia, & calicis cum vino omittatur impositio manuum, per quam potestas absolvendi datur, si aliter ordinatus absolvat, irregularis fit, quia verè ministrat in ordine, quem non habet: secus verò, si Missam celebret, quia manuum impositio respectu talis actionis est accidentalis. Sanè quando in ordinatione aliquid accidentale omittitur, non potest licite, & sine culpa gravi sic ordinatus, antequam ille defectus suppleatur, ministrare. Si tamen ministrat, non incurrit irregularitatem, utpote in jure non expressam; *arg. e. 18. de Sent. excomm. in 6.* si verò defectus est levis, non erit supplendus. *Suar. de Cens. D. 42. sect. 4. n. 12.* Nec item fit irregularis Clericus, qui in ordine, quem non habet, sine solemnitate tamen illius ordinis propria ministrat: v. g. si in officio solemniter cantat Epistolam sine Manipulo, vel Evangelium sine Stola: nam hæc sunt insignia talium ordinum propria. Olim quidem in irregularitate proveniente ex tali administratione solus Pontifex dispensabat. *e. 1. de Sentent. & Re jud. in 6.* hodie verò si delictum sit occultum, dispensat Episcopus. *Ex Trid. sess. 24. de Reform. cap. 6. Barb. in C. fin. h. t. man. fin.*

TIT. XXIX.

De Clerico per saltum promot.

272 **C**lericus, qui cum sit Subdiaconus: v. g. in Sacerdotem ordinatur dicitur per saltum promotus: quia omissio ordinis medio saltat ad superiorem. *C. un. D. 52. c. 2. & fin. D. 59. Trid. sess. 23. de Sacram. Ord. c. 2. & de Ref. cap. 11.* Idem etiam dicendum est, de eo, qui ad minores Ordines ascendit, omissa prima tonsura: nam etiam si hæc apud plures non sit ordo, est tamen dispositio, & gradus ad Ordines. *Barbos. de Offic. Episc. allegat. 47. n. 7. Et in C. unico, b. t. & est declaratum à S. Congr. apud. Galemart. ad Trid. sess. 23. de Ref. c. 14.* Ordo per saltum susceptus validus est, & valide quis recipit Sacros Ordines, etsi nullum de minoribus habeat. *Glos. fin. in C. unic. b. t. Barbos. & Gonzal. ibid.* Nisi omissio Sacerdotio, quis ad Episcopatum promoveatur: quia cum Episcopatus Sacerdotium essentialiter supponat, Sacerdotio omissio invalidè Episcopatus suscipitur: accepto verò Sacerdotio, etiam inferioribus Ordinibus omissis, validè Episcopus consecratur, Clericus sic promotus nullam incurrit irregularitatem: quippe in jure non expressam; *arg. C. unic. b. t. & Trid. sess. 23. de Ref. cap. 14.* Incurrit tamen suspensionem, & quidem ipso jure, saltem quando scienter ordinatus est. Nec potest in suscepto ordine ministrare, donec omissus supplicat, nec ad ordines superiores valet ascendere: quin nec ordinem omissum potest suscipere, nisi Episcopus dispenset. *C. un. D. 52. Hostiens. Soto. Greg. Lop. Navarr. in Man. cap. 27. num. 242. Suar. de Censur. D. 31. sect. ex num. 45.* & colligitur ex Trident. sess. 23. de Ref. cap. 14. contra Archidiacon. *Turrecr. Diaz, & alias*, qui sententiam Judicis ad talem suspensionem requirunt. Ne quidem in inferioribus etiam ritè susceptis ministrare potest, quia ad talem casum suspensionem extendit, contra *Suar. de Cens. D. 31. sect. 4. n. 48. & alios tenent Majol. de Irregul. lib. 4. c. 12. Gonz. in C. un. b. t. n. 6.* & expresse habetur in *L. 28. tit. 6. p. 1. ibi: Otr. si voto por bien Sancta Iglesia, que si algum Clerigo saltasse de una Orden à otra, de-*

xando alguna entre medias, como si fuesse de Epistola, è se ordenasse de Missa, que despues non debe usar de aquella Orden, que assi recibid, nin de la otra, que ante habia, fasta que haya cumplido la penitencia, que le pusiere su Perlado, è el haya recibido la Orden, que entre medias dexara. Si tamen in Ordine per saltum suscepto temere ministret, ut violator censura, scilicet suspensionis: irregularitatem incurrit. Similiter si in Ordine prætermissio ministret. *c. 1. de Sentent. excommunicat. in 6.*

273 Episcopus potest dispensare cum sic promotus, ut Ordinem omissum recipiat, ut in suscepto ministret, & ut ad altiores ascendat; si in ordine per saltum suscepto non ministravit, sive ignoranter, sive scienter Ordinem suscepisset, insuper habita hac distinctione, quam insinuat *c. un. b. t. & c. un. D. 52. siquidem. Trid. sess. 23. de Reform. cap. 14. generaliter loquitur, & etiam. Leg. 63. tit. 5. p. 1. ibi: E con los que se ordenassen de Mayores, dexando otras en medio.* Ac proinde, & generaliter, etiam quando delictum publicum est, intelligi debet. *Suar. de Cens. D. 31. sect. 1. n. 47. contra Gregor. Lop. in l. 63. tit. 5. p. 1. V. Otras en medio.* Non tamen potest Episcopus dispensare cum sic promotus, si in Ordine suscepto per saltum ministravit quando delictum publicum est: nam tunc hanc facultatem negat *Trid. sess. 23. de Reform. cap. 14.* siquidem irregularitatem incurrit, etiam si per crassam ignorantiam esset ordinatus, cum Concilium loquatur generaliter: quando vero delictum est occultum potest Episcopus dispensare in irregularitate, & suspensione contracta à sic ordinato juxta facultatem. *Trid. sess. 24. de Ref. cap. 6. Gonzal. in c. un. b. t. n. 6.* Et licet *Trid. sess. 23. de Reform. c. 4.* ad Ordines suscipiendos confirmationem prærequirat, non tamen, ut quid essentialè illam requirit: ideo si quis ad Ordines promoveatur, etiam Sacramento confirmationis non suscepto, non incurrit suspensionem, utpotè nullo jure expressam: imò nec graviter peccat, qui omissa confirmatione citra contemptum Ordines suscipit, vel in suscepto ministrat. *Nav. in Man. cap. 22. n. 9. Suar. de Sacram. tom. 3. part. 3. D. 38. sect. 3.*

TIT.

de eo, qui furtivè Ordinem suscepit.

289

TIT. XXX.

De eo, qui furtivè Ordinem suscepit.

274 **F**urtivè Ordinem suscipere dicitur ille, qui per dolum se ingerit ordinandis sine licentia, & consensu proprii Episcopi, & sine prævio examine: vel qui ignorante ipso Episcopo, qui illum ordinat, suscipit Ordinem, vel qui sine dispensatione eodem die duos Ordines majores suscipit. *C. fin. b. t. L. 28. tit. 6. p. 1.* vel minores cum Subdiaconatu, nisi hoc induxerit consuetudo. *c. 2. b. t. Barbos. ibid.* Qui sic suscipit Ordinem suspensionem ab executione Ordinis sic suscepti incurrit: ideoque prohibetur in eo ministrare. *C. fin. b. t.* Et cum censura impediat ordinum suspensionem consequenter non potest ad Ordines superiores ascendere. *c. 1. b. t.* Et si susceptio est ab Episcopo sub excommunicatione prohibita, talis suscipiens, ut excommunicatus, etiam ab executione ordinum ritè susceptorum suspenditur. *L. 28. tit. 6. p. 1. ibi La pena, que debe haber el que se ordenasse en alguna de estas maneras, es que non puede usar de aquellas Ordenes, que assi recibiese, nin de las otras, que ante havia recibido.* Ab hac tamen suspensione excusat ignorantia, vis, vel merus gravis. Nam cum suspensio sit poena gravis gravem supponit culpam: qua deficiente in ordinato, ut in his casibus deficit, non est imponenda suspensio. *Suar. de Cens. D. 31. sect. 1. ex num. 59.*

275 Qui Ordinem furtivè suscepit, non incurrit irregularitatem: cum hæc in jure non sit expressa; *arg. c. 18. de Sent. excom. in 6.* nam quod non possit ad Ordines superiores ascendere, ut dicitur *c. 1. b. t.* non est hic, & nunc effectus irregularitatis, sed suspensionis. Nam in *C. fin. b. t.* declaratur per privationem executionis Ordinis suscepti: quare in utroque casu est sermo de suspensione. *Suar. de Cens. D. 31. sect. 1. n. 57.* Quando antecedenter non est prohibita ab Episcopo sub excommunicatione talis susceptio dispensat Episcopus cum eo, qui Ordinem furtivè suscepit, etsi delictum sit notorium: si talis prohibitio præcessit solus Papa dispensat *c. 1. b. t.* nisi delictum sit occultum: Nam tunc po-

Tom. 44.

terit Episcopus dispensare. *Trid. sess. 24. de Ref. cap. 6.* Quin etiam, quando sic ordinatus Religionem ingreditur, & ibi aliquandiu laudabiliter vivit, potest Episcopus cum eo dispensare. *c. 1. b. t. & probabiliter etiam Prælati Regularis, ut ex Epigraphe dicit. c. 1. b. t. constat.* Ordo furtivè susceptus valet, & sic ordinatus characterem recipit, nisi ordinans scribit, & positive nolle tales ordinare. Nam tunc tales non erunt ordinati. *Barb. c. 1. b. t.* Si publicè Episcopus protestetur, se nolle furtivè accedentes ordinare, & dubitetur an tantum animo absterrendi hujusmodi dolosos dixisset: licet possit præsumi, Episcopum habere intentionem generalem ordinandi, nihilominus securus est, Ordinem sic susceptum, saltem sub conditione repetere. *Lugo de Sacram. D. 8. n. 119. Gonz. in C. fin. b. t.*

TIT. XXXI.

De Excessibus Prælatorum, & Subditorum.

276 **I**n præsentì titulo enumerantur excessus, seu delicta, quibus Prælati in Subditos delinquant. Mandat enim *Alex. III. in c. 1. b. t. Episcopis*, ne in Præbyteros exerceant tallias, & exactiones indebitas, ne irratiōnabiliter gravent, vel inhonestè eos tractent nec eos sine iudicio Capituli suspendant, vel eorum Ecclesias interdicto subjiciant, ne permittant Clericos duas Ecclesias tenere, quando una sufficit: nec eos sine Ordine judiciario excommunicent. Hodie tamen ex consuetudine legitime præscripta, non requiritur Capituli consensus, ut Episcopus inquirat, & puniat crimina suorum subditorum. *c. 3. de Consuet. in 6.* etiam delinquant Episcopi, si liberent à subjectione, & obsequio Prælati inferioris Ecclesiam ipsi subjectam. *c. 2. b. t.* Nec possunt Episcopi sibi ipsis retinere, vel conferre Ecclesias, vel beneficia, quæ pertinent ad eorum collationem, vel ordinationem. *c. 3. b. t.* Nam interdantem beneficium, & illud accipientem debet dari personarum distinctio. *C. fin. de Instit.* Nec potest quis sibi ipsi, seu in facto proprio, autoritatem præstare. *S. fin. Instit. de Author. Tutor.* Nec possunt aliquid exigere, vel præcipere Subditis privilegiatis contra tenorem privilegii Apostolici: quod si

Oo

5014

sorte precipiant, possunt subditi non obedire Episcopo. *c. 5. b. t.* Nec enim inferior, qualis tunc est Episcopus, aliquid potest disponere contra Legem superioris, qualis est Pontifex. *c. 16. de Major. & obed.* Quod si Episcopus, excommunicatione adjecta, urgeat preceptum, excommunicatio est nulla. *c. 7. b. t.* Si Episcopi directè, vel indirectè, homicidio causam præstent, eo secuto fiunt irregulares, & Officio Pontificali, & Sacerdotali sunt privandi, & amovendi ab Episcopatus administratione. *c. 10. b. t.* Nec item debent indignis beneficia conferre. *c. 11. b. t.* Nec possunt Sacerdotes sibi subjectos obligare, ut revelant peccatorem, vel peccatum in Sacramentali confessione auditum. *c. 13. b. t.* Denique Gregor. IX. Universis Ecclesiarum Prælatis mandat, ne vexent, vel gravent Religiosos, gravaminibus relatis in *c. 16. & 17. b. t.* de aliis excessibus contra Religiosos etiam fit mentio in *Cl. un. b. t.*

277 Prælati Episcopo inferiores nequeunt jurisdictionem Superiorum perturbare: ac proinde non possunt Ecclesias suas, vel sibi subjectas alteri unire, sine Episcopi consensu: etiam si Metropolitanus accedat authoritas. *c. 8. b. t.* Nec possunt sine speciali privilegio indulgentias concedere, nec imponere publicas, & solennes poenitentias, nec de causis matrimonialibus cognoscere. *c. 12. b. t.* Quod hoc magis debet servari, siquidem ex *Tr. sess. 24. de Ref. cap. 20.* Causæ matrimonialis, & criminalis reservantur examini, & jurisdictioni solius Episcopi, non obstantibus quibuscumque privilegiis, & consuetudinibus, nisi fuerit consuetudo immemorialis juxta declarationem S. Congreg. Cardin. Hi, & alii Prælatorum excessus referuntur in *L. 14. & seqq. tit. 22. p. 1.* Deinde: Subditi contra suos Prælatos delinquant. Si Vicarii Ecclesiarum sibi usurpent personatum Ecclesiasticum contra fidem, & juramentum præstitum. *c. 6. b. t.* Si Clerici singulares habeant commune sigillum Collegii, eoque utantur sine superioris consensu. *c. 14. b. t.* Si negent contra juramentum, & fidem datam, Prælatum esse suum Superiorem: vel sibi illo coram Judice Saculari in causa spiritali conquærant: vel ipsum invadant, vel præbeant adversariis illius consilium contra ipsum. Quocumque ergo ex delictis commissis deponi debent, seu beneficiis per sententiam Judicis privati. *c. 15. b. t.* Etiam delinquant Sub-

diti, si violent interdicta lata à Prælati. *C. fin. b. t.* Interdicta quidem, & alias Censuras Ecclesiasticas ab Episcopis inflicta: item festivitates indictas ab ipsis tenentur Regulares, etiam exempti, servare. *Trid. sess. 25. de Reg. c. 12.*

TIT. XXXII.

De novi operis Nuntiatione.

278 Quilibet in suo solo potest liberè edificare, imò, & aëdes usque ad Cœlum tollere: etiam si domus vicini aliquod patiatur incommodum, quia claritas, vel liberior prospectus impediatur. *L. 8. C. de Servit. L. 2. tit. 31. p. 3.* Dummodo vicinus non habeat servitutem ab edificante constitutam alius non tollendi, vel luminibus, vel prospectui non officienda. Similiter potest molendinum, fontem, vel puteum in suo prædio facere, etiam si lucrum vicini aliquomodo minuatur. *L. 18. L. 19. tit. 32. p. 3.* Aliquando tamen constitutionibus Municipalibus ob bonum publicum, & ob Civitatis pulchritudinem hæc libertas ad certam mensuram restringi solet. Præterea ob Religionis favorem non licet ædificum privatum ita attollere, vel fenestras aperire, ita ut ex eis videantur persone Religiosæ, præcipuè Moniales intra Monasteria habitantes. Similiter prohibetur ædificum facere propè murum Civitatis, vel Villæ. Olim quidem intra quindecim passus, ne ex ejus vicinia damnum Civitati inferatur. *L. 22. tit. 32. p. 3.* Hodie verò non potest intra 300. passus fieri ædificum. *L. 1. tit. 7. lib. 3. R. Ind. ibi: Mandamos, que cerca de los Castillos, y Fortalezas este limpia, y descuapada la Campaña; y si bubiere Casa, o Edificio trescientos passos al rededor de la Muralla, o tan fuerte, que en mayor distancia haga perjuicio, se demuela, pagando de nuestra Real Hacienda al dueño lo que montare el daño, y perjuicio, que buviere recibido.* Nec potest quis edificare in loco publico Civitatis; v. g. in foro, vel in via. *L. 23. tit. 32. p. 3.* nec propè Ecclesiam possunt ædificia fieri, nisi ad usum plium destinata sint. *L. 24. tit. 32. p. 3.* Quod si in his casibus aliquod ædificum contra prohibitionem apponatur, debet destrui. Similiter si vicinus timet damnum imminens ex domo vicini Judex faciet eam demoliri, si irreparabilis est. Si au-

tem reparari potest, Judex Dominum coget ad ejus refectionem, vel ad præstandam vicino cautionem de damno infecto, id est, damno non facto, sed imminenti, ut damnum, si quod vicino inferatur, resarcitur: quod si cavere recuset, vel in termino à Judice assignato non reparet domum, hæc dabitur vicino timenti ruinam, quod si domus casu fortuito cadat; v. g. terræ motu, non tenetur Dominus de damno, sed solum quando vitio domus corruisset. *L. 10. tit. 32. p. 3. tot. tit. ff. de Damno infect.*

279 Etiam potest prohiberi, quod aliquod novam ædificum fiat, & hoc dicitur opus nuntiare. Novi ergo operis nuntiatio est prohibitio legitima, ne aliquid opus novum fiat, vel ne constructum immutetur, & ne incepta constructione, aut mutatione peragatur, donec constet de jure edificantis: vel eo nomine cautio præstetur. *L. 1. ff. b. t. Gonz. in c. 4. b. t. num. 3.* Et fit, aut juris nostri conservandi causa, aut damni depellendi, aut publici juris ruendi gratia. *L. 1. §. 16. ff. b. t.* Hanc igitur prohibitionem à Legibus Civilibus desumpsit Jus Canonicum, quia (ait Pontifex in *c. 1. b. t.*) Sicut Leges non designantur Sacros Canones immitari ita, & Sacrorum Canonum statuta Principum Constitutionibus adjuvantur. Et hinc generaliter in quacumque materia tenendum est, Jus Civile supplere, quod deest Juri Canonico, & e contra; Et in Hispania Jus Regum supplere, quod omittitur Jure Canonico, & e contra. Tripliciter quidem novum opus nuntiat: *L. 5. §. 10. ff. b. t. L. 1. tit. 32. p. 3. 1. Per Magistratum,* petendo ab ipso, ut prohibeat novum opus fieri. *2. Per manuum appositionem* dispergendo, scilicet, materialia ad ædificandum parata, vel amoveo lapidem ex opere cepto, vel per factum lapili, & simul verbis, vel signis significando operis prohibitionem. *3. Per verba tantum* prohibendo edificanti ne in opere cepto prosequatur. Sed quia sic nuntians meticulous censetur, & relinquere possessionem contrario, Ideò hic modus nuntiandi non est consulendus, sed semper erit securus, & consultus ad Judicem recurrere. *Gonz. in c. 4. b. t. n. 4.* Cum igitur hoc Edictum sit prohibitorium, non in præteritum, sed solum in futurum respicit, ac proinde si opus jam sit perfectum, non est hinc Edicti locus: sed Interdicto *Quod vi, aut clam:* Habet ergo nostrum Edictum locum, quando opus novum

est inchoatum, & nondum perfectum. *L. 1. §. 1. ff. b. t.* Deinde requiritur, quod opus, quod fit, sit novum: tale nempe facere censetur, qui ædificando, vel detrahendo, pristinum facient operis mutat: qui enim vetus ædificum renitit, vel fulcit, non facit novum opus: sed veteri sustingendo, remedium addidit, dum pristina forma ædificii non immutetur. *L. 1. §. 11. & 13. ff. b. t. Gonz. in c. 4. b. t. num. 5. Molin. de Just. tr. 2. D. 706. n. 10. L. 1. tit. 32. p. 3. ibi: Labor nueva es toda obra, que sea fecha, e ayuntada por cimiento nuevamente en suelo de tierra, o que sea comenzada de nuevo sobre cimiento, o muro, o otro edificio antiguo, por la qual labor se muda la forma, e la facion de como ante estaba. Denique requiritur, quod opus, quod nuntiatum sit solo conjunctum, seu conjungendum, ut ibi permaneat: nec enim novi operis nuntiatio fit contra colligentes messes, succedentes arbores, vel vineam, &c. *L. 1. §. 12. ff. b. t. Molin. de Just. tr. 2. D. 706. n. 8.* Nec interest an ædificum sit profanum, vel Ecclesiasticum, vel an fiat in loco publico, vel privato, vel Sacro vel Religioso: quia nec Ecclesia est in alterius præjudicium construenda. *c. 1. c. 2. h. t. L. 1. ff. eod.* Nec obest, si nuntiatio, etiam coram Judice die feriato fiat: quia tantum proceditur de plano. *L. 1. §. 4. ff. b. t. Molin. de Just. tr. 2. D. 706.**

280 Si opus cedat in boni publici præjudicium, quilibet de populo potest nuntiare. *L. 3. §. fin. L. 4. ff. b. t. L. 3. tit. 32. p. 3.* dum non sit infans, mulier, vel pupillus. *L. 4. L. 6. ff. de Popular. action.* Quando opus, quod fit, cedit in præjudicium privatorum, possunt aliud nuntiare per se, & sine Judicis auctoritate, omnes illi, quorum interest, ne tale opus fiat. *L. 1. §. 2. ff. b. t. L. 1. tit. 32. p. 3. ibi: B. puedela vedar, o estorvar todo uno, que tenga, que recibe tuerto por ella.* Vel quia ad nuntiantem pertineat dominium proprietatis, vel etiam utile illius, vel cui novum opus inferat damnum: vel quia prætendat ad ipsam jus habere. *L. 1. §. 19. ff. b. t.* Potest ergo nuntiare novum opus, qui tantum habet dominium utile, ut feudatarius emphiteuta, superficiarius. *L. 3. §. 3. ff. b. t. creditor,* cui iudus est assignatus pro hypotheca. *L. 9. ff. b. t.* Qui habet servitutem realein, urbanam, vel rusticam in fundo, in quo opus fit. *L. 8. ff. b. t.* Qui servitutem mere per-

sonalem habet, nequit nuntiare adversus Dominum illius prædii: potest tamen agere actione confessoria pro vindicando usufructu, & interesse. *L. 2. ff. b. t.* Possunt item nuntiare negotiorum gestor, filius, mancipium, mercenarius, amicus, vel procurator nomine ejus, qui patitur damnum ex tali opere si autem nuntiantes nomine alieno careant mandato speciali, debent de rato cavere, hoc est, Dominum habiturum ratam nuntiationem. *L. 5. §. 18. ff. b. t.* Imò, & pupillus potest nuntiare, etiam sine Tutore, quando ex hoc commodum sine detrimento capit. Nempe coram JUDGE, vel factu lapilli nuntiando: non vero verbaliter, quia possessionem amitteret. *L. 5. ff. b. t. Ginzal. in c. 4. b. t. n. 6.* Nuntiatio potest fieri non solum vicino particulari, sed & proprio, seu contra proprium superiorem nuntiantis. *L. 8. ff. b. t.* Imò, & contra Dominum fundi, si hic in præjudicium nuntiantis ædificet. Similiter contra infantem, & furiosum, etiam sine Tutoris, & Curatoris autoritate, dum tamen fiat in loco, vel propè locum ædificii. Etiam fabris, setivis, vel etiam mulieribus fit nuntiatio ita, ut ad notitiam ædificantis hæc pervenire valeat. *L. 5. §. 3. ff. b. t.*

281 Nuntiatione facta sive juxte, sive injuste, dummodo notorium non sit jus ædificantis, debet, qui opus novum incepit, etiam si Ecclesia sit, ab eo desistere, & cessare; donec de jure ædificandi constet. *L. 8. §. 4. ff. b. t.* Nuntiatio enim se habet per modum appellacionis extrajudicialis, qua pendente, nil licet innovare, & si forte quid innovetur, revocatur. Ideo si post nuntiationem adhuc opus continuatur, demoliri debet expensis ædificantis ante omnem cognitionem judicialem. *L. 20. ff. b. t.* Imò nuntians potest in continenti, secus ex intervallo, ædificatum in proprio fundo nuntiantis propria autoritate demoliri: quasi vim vi repellendo. *L. 27. ff. de Servit. urban. præd. quin.* & contra Dominum fundi: sed tunc debet præcedere nuntiatio. *L. 5. §. 10. ff. b. t.* Siquidem in suo solo ædificans non censetur inferre vim alteri, ante nuntiationem. Cessat tamen nuntiatio novi operis. 1. Si periculum sit in mora, ita ut dilatio damnum grave probabiliter sit allatura volenti ædificare. *L. 5. §. 12. ff. b. t. 2.* Si est notorium jus ædificantis: Nam Leges non debent manifestas injurias favere. *Barbos. in c. 2. b. t. n. 2. 3.* Si Prætor revocavit nun-

tiationem factam. *L. 16. ff. b. t. 4.* Si nuntians jure, nollit de calumnia, quando hoc à parte exigitur. *L. 5. §. 14. ff. b. t. 5.* Si nuntians remissit nuntiationem. *c. 2. b. t.* Nam quilibet potest suo juri renuntiare. 6. Si mortuus est nuntians re adhuc integra, hoc est, antequam aliquid sit ædificatum. *L. 8. §. 6. b. t.* quia nuntiatio ex parte nuntiantis est personalis: ex parte tamen nuntiantis est realis: nam potius fit in rem, quam in personam. *L. 10. ff. b. t.* Ac proinde, non solum in heredem, sed etiam in emptorem rei nuntiatæ transit nuntiatio. *L. fin. ff. b. t. Molin. de Just. rr. 2. D. 706.* Et quamvis nuntians non teneatur admittere cautionem de opere destruendo, quando constat injuste extractum esse. *c. 3. & fin. h. t.* nam melius est intacta jura servare, quam post vulnerationem causam remedium querere. *L. fin. C. In quibus causis in integr. tamen potest huic juri renuntiare, eamque admittere.* Et tunc ædificans potest prosequi: attamen nuntians tenetur talem cautionem admittere, quando periculum est in mora ædificii, vel quando ipse nuntians non probavit intra trimestre, sibi competere jus prohibendi ædificium. *c. 30. fin. h. t.* ne ædificia longo tempore inanibus nuntiationibus prohibeantur. *Gloss. in C. fin. h. t. V. Non obstantes.*

TIT. XXXIII.

De Privilegiis, & excessibus Privilegiatorum.

282 **P**rivilegium (quod in jure aliquando gratia, beneficium, inalgentia, & favor appellatur) est Lex privata concedens aliquod beneficium, vel favorem contra, vel præter Jus Commune, *c. 3. D. 3. Suarez. de Legib. l. 8. cap. 1. n. 3.* Si enim nihil speciale concederet, quod Jure Communi, vel saltem Municipali non sit concessum, inutile foret privilegium. *C. fin. 25. q. 1. nam superfluum est precibus postulare, quod jam Lege permissum est. L. un. C. de Thesaur. lib. 10. Suar. de Leg. lib. 8. c. 1. n. 4.* Sufficit tamen, quod privilegium aliquid concedat, quod tali personæ, vel communitati prohibitum sit, Jure Municipali, quamvis alias Jure Communi liceat, & sic intelliguntur *Text. in c. 7. de Procur. c. 26. v. fin. de Jur. jur. Ali-*

quian.

de Privilegiis, & excessibus Privilegiatorum.

quando solent dici privilegia illa gratia, in quibus licet nihil de novo, nec speciale concedatur ad majorem securitatem conceduntur, sed hæc sunt privilegia Juris Communi declarativa, non vero specialis beneficii concessiva. In dubio tamen, an aliquod privilegium sit pure declarativum, vel concessum pro concessivo habendum est, ut deducitur ex *c. 30. b. t.* Ubi Fratres Prædicatores, & minores privilegium habentes, ut ubique possint cum Altari Viatico celebrare, hoc sine licentia Prælatorum possunt facere: ne alias nihil conferret eis memorata indulgentia, seu privilegium sine quo, id, Prælati annuentibus, liceret eisdem. Et concludit Summus Pontifex: *Datum eis sine licentiam celebrandi auctoritate nostra non differas publicare, ita quod dicti Fratres aliquam ex indulgentia nostra videantur in hoc gratiam consecuti. Suar. de Legib. cap. 1. & ex n. 7.*

283 Licet privilegium non sit verè Lex, cum hæc immediate respiciat bonum totius Reipublicæ, quando est contra privilegium à Lege eximit privilegium: & bonum alicujus personæ, Collegii, vel communitatis tantum respicit: tamen dicitur Lex per quamdam analogiam: Nam sicut Lex ad sui observantiam obligat eos, in quos tertur, ita privilegium obligat non privilegiatos, ne privilegiatum in sui privilegii usu impediatur. Et quidem per modum Legis datur cum aliqua stabilitate ad omnes ætus, qui durante privilegio sunt. Nec enim conceditur privilegium, sicut dispensatio, sine duratione, & ad unum actum tantum, v. g. ad ordines suscipiendos, vel contrahendum matrimonium. *Suar. de Legib. lib. 8. c. 2. n. 10.* Licet alias dispensatio cum privilegio conveniat in eo, quod dispensatio sit favor, & gratia, & non solum est præter, sed etiam contra Legem. Privilegium contra Jus naturale, vel Divinum concessum, vel bonis moribus contrarium, vel in magnum Reipublicæ damnum nullius momenti est. *c. 1. D. 10. l. 5. C. de Leg. 1. 16. C. de Sacros. Eccles. Potestas enim Principibus, etiam R. Pontifici concessa, ad indulgenda privilegia, non in destructionem, sed tantum in conservationem, & ædificationem Ecclesie, & Reipublicæ conceditur. *Trid. sess. 14. de Pænit. cap. 7.* Quando privilegium est circa materiam, quæ Legislatoris subjeat potestati, non requiritur justa causa, ut validè concedatur: quia cum*

ipse Legislator possit abrogare Legem respectu omnium subditorum, utpote à sua unice voluntate pendente, quare non poterit ab ea aliquam personam, vel communitatem eximere? Ut verò talis concessio licita sit, justa causa requiritur. Nam si esset præter Jus Commune speciem prodigalitatis, & acceptationis personarum retent. Si verò est contra jus, opponitur distributiva, imò, & legali justitia, quæ exigunt nullum eximi sine justa causa ab obligatione communis. *Suar. de Legib. lib. 8. cap. 21. n. 2. & seqq.* Hinc clare patet disparitas, cum concessione indulgentiarum. Has enim sine justa causa nequit Papa concedere, qui eas non concedit, ut Dominus, sed ut dispensator meritorum Christi, qui in talem dispensationem, non censetur consentire, nisi salubriter fiat, ex juxta, scilicet causa. *Extr. Unigenitus, 2. de Pænit. & remis. inter con.*

284 Privilegium concessum à Principe contra Jus Commune, quod clausula speciali contra privilegia non sit roboratum, Juri Communi derogat, etiam si de eo Princeps mentionem non faciat: quippe jura omnia in serinio pectoris censetur habere: secus si contra aliquod statutum speciale, vel municipale; vel contra aliquam localem consuetudinem, vel contra jus tertii privilegium concedatur. Cum enim hæc omnia, quid facti sint, non præsumitur, Principem ea scire, ac proinde nec eis derogare velle, etiam quando motu proprio concedit privilegium, nisi specialem de eis faciat mentionem. *c. 1. de Constit. in 6. Suar. de Legib. lib. 8. cap. 14.* Similiter dicendum est, quando Jus Commune aliqua clausula resistit communi derogationi: nam de ea debet fieri mentio: alias sine ullo effectu esset apposta, cum verba aliquid operari debeant. *c. 10. h. t. in 6.* Quando verò privilegium est insertum in corpore juris, si contra ipsum aliud concedatur prævalet utique talis concessio contra privilegium in corpore juris inclusum, etiam si illius specialis mentio non fiat, dummodo in priori privilegio non sit specialis clausula resistens contrariis privilegiis: Siquidem illud privilegium jam tamquam Jus Commune, quoad scientiam illius reputatur. *Ita Suar. de Legib. lib. 8. cap. 14. n. fin. cum aliis contra Panorm. & alios.* Et licet ad privilegii faciliorem probationem requiratur scriptura. *c. 8. D. 100.* Et gratiæ Apostolicæ ante expeditas literas qua-